

FINALITĂȚILE SOCIALE MAJORE ALE ECONOMIEI

INTRODUCERE

Evenimente și probleme recente, precum destrămarea fostei URSS, îmbatrânirea populației, realizări remarcabile în domeniul tehnologiei sau discuțiile publice referitoare la sistemul asistentei medicale, pensionarea, pregătirea profesională sau comerțul internațional, au atras atenția asupra finalităților sociale ale sistemului economic.

Ele i-au determinat pe oamenii să își pună mai serios următoarele întrebări:

- 1) *Ce așteptăm de la sistemul nostru economic?*
- 2) *În ce măsură așteptările noastre sunt împlinite de sistemul economic existent?*

Fisa de lucru nr.1 conține o listă de finalitățile sociale majore, larg acceptate, ale economiei, însoțite de explicații sumare. Prezentând aceste finalități elevilor și discutându-le punem bazele necesare pentru înțelegerea problemelor care se vor discuta în lecțiile viitoare, precum și a unor situații din viața reală.

În prezent, atât alegătorii cât și reprezentanții lor își pun probleme în legătură cu deciziile care trebuie luate, pentru atingerea finalităților menționate. Realizarea lor nu este o sarcină ușoară. Sunt situații în care finalitățile se completează unele pe altele – efortul depus pentru a realiza un obiectiv, duce la realizarea altuia. Dar, sunt și situații care obligă la compromis, în care se negociază mult, iar acțiunile menite să ducă la realizarea unor obiective interferează cu cele pentru realizarea altor obiective.

Rezolvarea conflictelor generate de existența unor opinii diferite în legătură cu importanța uneia sau alteia dintre finalitățile sociale reprezintă o provocare pentru orice sistem economic, pentru orice țară.

CONCEPTE

- Finalități economice
- Compromis

STANDARDE DE CONTINUT

Sistemele economice pot fi evaluate după capacitatea lor de a realiza finalități sociale, precum libertatea, eficiența, echitatea, securitatea și dezvoltarea.

OBIECTIVELE LECTIEI

Elevii vor:

1. identifica cinci finalități sociale ale unui sistem economic;
2. discuta și evalua importanța relativă a celor cinci finalități;
3. aprecia diferite decizii și acțiuni publice, ținând cont de impactul lor asupra economiei și asupra finalităților sociale ale sistemului economic.

DESCRIEREA LECTIEI

Această lecție se bazează pe o activitate atractivă, prin care elevilor li se demonstrează de ce acțiunile politice sunt, în mod obișnuit, controversate. Elevii se vor familiariza cu diferite puncte de vedere și tipuri de acțiuni politice, pe care trebuie să le evalueze în funcție de opiniile sau de preferințele lor personale. Pe baza discuțiilor referitoare la punctele de vedere și acțiunile politice respective elevii, care au propriile opinii se confruntă cu păreri noi și le vor prezenta altor persoane, cu interese diferite.

TIMP NECESAR

3 ore:

- în prima oră se parcurg secvențele 1 și 2;
- în ora a doua se parcurg secvențele 3-6;
- în ora a treia se face evaluarea.

MATERIALE

- Câte un exemplar din fisele de lucru nr. 1 și 2 pentru fiecare elev.
- Un SET de carduri cu păreri despre diferite probleme economice. Enunțurile de pe carduri pot fi numerotate, dar acest lucru nu este obligatoriu.

PROCEDEE

1. Distribuți elevilor exemplare din Fisa de lucru nr. 1: Finalități majore ale sistemului economic. Lasă-i să citească materialul și apoi explică-i-le faptul că indivizii au păreri diferite despre importanța acestor finalități și despre măsura în care economia reușește să asigure realizarea lor.

Cerți elevilor să-și formeze o opinie despre importanța fiecărei finalități și despre măsura în care economia asigură realizarea lor. La tabla sau pe o folie de retroproiector notați aprecierile elevilor (importanța finalităților va fi apreciată pe o scară de la 1 la 5, iar măsura în care economia asigură realizarea acestora va fi apreciată pe o scară de la A la E). Pentru a economisi timp, puteți cere elevilor să menționeze doar finalitățile pe care le consideră cele mai importante sau cele mai puțin importante.

2. Discutați cu elevii, pe baza unor exemple, despre modul în care economia de piață sau diferite măsuri luate de stat asigură realizarea acestor finalități. Subliniați faptul că se poate întâmpla ca măsurile luate pentru atingerea anumitor obiective să interfereze cu cele orientate spre alte obiective. Pot fi folosite următoarele exemple:

- A. Concurența îi determină pe producători să ofere consumatorilor produsele pe care le realizează (de exemplu, pantofi sau pantaloni) în variante diferite de calitate și pret. Consumatorii sunt liberi să aleagă.
- B. Obligatia motociclistilor de a purta casti de protecție limitează libertatea acestora, dar, în schimb, generează eficiență (reduce costurile asistenței medicale) și echitate economică (contribuabilii și persoanele care au încheiat asigurări auto sau de sănătate nu trebuie să plătească

atât de mult pentru spitalizarea motociclistilor imprudenți, victime ale unor accidente).

- C. Obligatia de a plăti impozite limitează libertatea contribuabililor, dar veniturile care se adună astfel la bugetul statului pot fi folosite pentru a sprijini activitățile care favorizează atingerea diferitelor finalități sociale. De exemplu, cheltuielile făcute de stat pentru a asigura educarea cetățenilor contribuie la atingerea tuturor finalităților mai sus menționate.
- D. De obicei, elevii au opinii diferite despre importanța unor programe guvernamentale, cum sunt cele menite să asigure apărarea națională, asistența publică, posibilități de recreere pentru cetățeni sau impunerea unor măsuri (legea verificării automobilelor, controlul vânzării de băuturi alcoolice).

3. Decupați cardurile pe care sunt menționate diferite puncte de vedere și diferite măsuri luate de stat și distribuți-le elevilor, la întâmplare. Cele 34 de carduri numerotate sunt corelate două câte două (ex. 1 cu 2, 3 cu 4, 5 cu 6 s.a.m.d.), conținând enunțuri contradictorii (atitudini și opinii conservatoare, respectiv, liberale sau extreme) despre aceeași problemă. De aceea, folosiți un număr determinat de carduri, astfel încât fiecărui elev să îi revină un card. Retineți că enunțurile au fost selectate astfel încât să stimuleze interesul elevilor și discuțiile.

4. După ce ați distribuit cardurile, spuneți elevilor următoarele:

Cititi biletelele pe care le-ati primit si gânditi-va daca sunteti de acord sau nu cu ceea ce este scris pe ele. Întrebați-va colegii dacă sunt de acord sau nu cu afirmatia de pe biletul lor. Încercați să schimbați biletelele între voi, pentru a intra în posesia unor bilete cu al caror continut sunteti de acord. Veti avea la dispozitie 10 minute pentru tranzactii.

Tranzacțiile sunt urmate, de obicei, de discuții animate. Unii elevii vor avea opinii foarte ferme în legătură cu problemele despre care sunt formulate enunțurile.

5. După ce tranzacțiile cu carduri s-au încheiat, cereți elevilor să se grupeze în funcție de cardurile pe care le au (1 cu 2, 3 cu 4 etc). În perechi, ei discută despre enunțurile respective, dacă acestea exprimă sau nu poziții extreme. Cereți apoi fiecărei perechi să formuleze un nou enunț despre aceeași problemă, care să reprezinte un compromis acceptabil între cele două poziții. În unele cazuri, sarcina poate fi rezolvată ușor, schimbând doar un cuvânt sau două. Pot fi și cazuri în care elevii să nu reușească să ajungă de acord.

6. Notati la tabla sau pe o foaie de retroproiector enunțurile formulate de elevi, pentru a fi comparate cu cele inițiale. Dirijați discuția care urmează cu ajutorul următoarelor întrebări:

- Care sunt finalitățile sociale implicate de enunțurile formulate?

- Au fost ele contradictorii sau complementare?

- În ce a constat compromisul la care s-a ajuns în anumite situații?

Subliniați faptul că multe dintre deciziile luate în prezent de autorități sunt determinate nu numai de costurile și beneficiile estimate, ci și de convingerile și opiniile împărtășite.

EVALUARE

Folosiți un studiu de caz (Fisa de lucru nr. 2) pentru a verifica ce au înțeles elevii, precum și capacitatea lor de a aplica conceptele prezentate. Puteti alege între o discuție frontală și o lucrare scrisă. De obicei, răspunsurile elevilor la întrebările pe baza cărora se discută cazul sunt foarte diferite. Astfel:

1. Ideea studiilor universitare gratuite poate fi agreată de unii elevi, în timp ce alții ar putea susține că principalii beneficiari de pe

urma acestor studii sunt studenții însșiși și, deci, ei ar trebui să acopere măcar o parte din cheltuieli. Societatea, ar putea pretinde ei, beneficiază într-o măsură mai mare de pe urma învățământului preuniversitar, decât de pe urma celui universitar, fiindcă la acest nivel elevii învață lucruri fundamentale, cum sunt scrisul, cititul, utilizarea tehnologiei informației (computerelor), se socializează și dobândesc deprinderi de participare.

2. Chiar și în cazul în care planul de finanțare propus se aplică, studenții tot vor avea de suportat unele costuri, și anume, costurile de oportunitate (timpul petrecut în facultate, pentru studiu).

3. Măsura propusă afectează pozitiv libertatea economică a studenților, dar nu și pe aceea a cumpărătorilor de automobile și camioane.

4. Efectele măsurii propuse asupra eficienței economice pot fi analizate din mai multe puncte de vedere. Creșterea ponderii populației cu studii superioare este, în mod cert, un fapt pozitiv, dar este posibil ca acesta să implice costuri mai mari decât beneficiile obținute.

5. De obicei, cei mai mulți elevi susțin că planul propus este nedrept. Pot exista și elevi care să considere că gratuitatea învățământului universitar ar putea fi asigurată, dacă ar fi identificate alte surse de finanțare decât bugetul statului.

6. Persoanele cu studii superioare au o situație socială mai stabilă (securitate socială este afectată pozitiv): pericolul de somaj este mai mic, iar veniturile sunt mai mari.

7. Acest plan poate avea, pe termen lung, efecte pozitive și asupra creșterii economice, pentru că poate asigura creșterea productivității.

Fisa de lucru nr. 1**FINALITĂȚILE SOCIALE MAJORE ALE UNUI SISTEM ECONOMIC**

Numele _____

Cele cinci finalități sociale prezentate mai jos pot fi considerate criterii pentru evaluarea unui sistem economic. Este posibil ca numai unele dintre ele să poată fi măsurate în mod obiectiv, în timp ce altele nu. Deseori, în campaniile electorale sau în cadrul unor dezbateri publice organizate, finalitățile sociale sunt interpretate diferit; importanța lor relativă este apreciată diferit, la fel ca și măsura în care economia contribuie la realizarea acestora.

Numar ¹		Litera ²
	LIBERTATEA ECONOMICĂ se referă la lucruri precum libertatea consumatorului de a decide cum își va cheltui venitul sau cât să economisească, ori libertatea lucrătorilor de a-și schimba locul de muncă, de a se înscrie sau nu într-un sindicat, ori libertatea indivizilor de a iniția unele afaceri sau de a abandona altele.	
	EFICIENȚA ECONOMICĂ se referă la modul în care sunt alocate resursele de producție, ținându-se cont de costurile existente și beneficiile obținute. Se poate considera că resursele sunt alocate eficient dacă sunt folosite toate resursele disponibile și dacă nimeni nu va avea de câștigat ca urmare a alocării resurselor într-un alt mod. Interventia statului în economie trebuie evaluată în termenii eficienței economice, prin analizarea costurilor și beneficiilor suplimentare ale acestei intervenții. Eficiența economică crește numai dacă beneficiile suplimentare obținute depășesc cheltuielile suplimentare.	
	ECHITATEA ECONOMICĂ în acest context, înseamnă, pur și simplu, corectitudine. Acțiunile economice și măsurile luate trebuie judecate și în funcție de ceea ce oamenii cred că este bine sau rău. Problema echității se pune deseori, în legătură cu distribuția veniturii și a bogăției. De exemplu, unii oameni pot considera că este corect un anumit nivel al impozitului pe venit, în timp ce alți oameni îl pot considera încorect.	
	SECURITATEA ECONOMICĂ se referă la protecția împotriva riscurilor implicate de activitatea economică: accidente de muncă, somaj, inflație, faliment sau sărăcie. Din punct de vedere economic, indivizii se asigură economisind bani (în bănci) și încheind asigurări. Statul asigură protecția socială, prin elaborarea unor programe speciale de sprijinire a somerilor (ajutorul de somaj), asigurări sociale, sporuri și compensații pentru lucrători.	
	CREȘTEREA ECONOMICĂ se referă la creșterea producției de bunuri și servicii de-a lungul timpului. Creșterea economică se măsoară prin creșterea PIB. Este considerată acceptabilă o creștere anuală de 3-4%. Creșterea economică implică atingerea și a altor finalități sociale. De exemplu, o economie care se dezvoltă poate asigura securitatea socială, deoarece oamenilor le este mai ușor să cheltuiască pentru asigurările sociale sau private.	

¹ În această coloană evaluați importanța relativă a finalităților sociale ale economiei pe o scală de la 1 la 5. (1 = puțin; 5 = mult). Marcați cu un + finalitatea pe care o considerați cea mai importantă și cu un - finalitatea pe care o considerați cea mai puțin importantă.

² În această coloană apreciați în ce măsură economia românească asigură realizarea acestor obiective, pe o scală de la A la E. (A = excelent; B = bine; C = mediu; D = acceptabil; E = insuficient).

Fisa de lucru nr. 2:

UN REPORTAJ PUBLICAT ÎN PRESA

Numele _____

Cititi urmatorul articol publicat în presa:

Un nou plan de finanțare a învățământului superior Finanțare prin taxe pe caii-putere

Consiliul director al prestigiosului Consorțiu privind Problemele Economice și Politice (CPEP) a aprobat ieri un raport pentru un nou program de finanțare a învățământului universitar. Printre membrii CPEP se afla și oameni de afaceri binecunoscuți, lideri de sindicat și oameni politici.

Dr. Petre Fiscalu, directorul executiv al CPEP, explica proiectul:

Noi propunem ca învățământul superior să fie gratuit, la fel ca și cel preuniversitar. Credem că prin această economie va avea enorm de câștigat în ceea ce privește productivitatea. Folosirea tehnologiei actuale impune o educație la nivel superior. Pregătirea universitară este, pentru secolul 21, la fel de importantă cum a fost cea de școală medie pentru secolul 20. Universitățile vor rămâne aceleași ca și în prezent. Ele vor continua să asigure studenților o educație superioară, să facă cercetare științifică, să ofere servicii publice. Dar este de așteptat ca numărul studenților să crească în mod dramatic și să fie nevoie de înființarea unor universități noi. Convingerea noastră este că situația actuală nu este corectă și poate crea multe confuzii, mai ales în ceea ce privește finanțarea acordată universităților, de la buget. Proiectul nostru prevede ca banii să fie acordati direct universităților, nu ca în prezent, când sunt utilizați pentru întreținerea studenților sau pentru asigurarea manualelor de care aceștia au nevoie. Finanțarea universităților va fi posibilă ca urmare a introducerii unei noi taxe.

Este de așteptat că, în urma reducerii costurilor studiilor universitare, numărul studenților să crească. În aceste condiții, studenții însși vor fi nevoiți să suporte anumite cheltuieli, de exemplu - cele cu întreținerea. Oricum, ei plătesc costurile de oportunitate ale educației universitare: timpul petrecut în bibliotecă, în salile de curs etc.

Noua taxă pe care a menționat-o dr. Fiscalu va fi plătită de proprietarii de automobile sau alte mijloace motorizate. Sunt taxe de consum și vor fi incluse în prețul de vânzare al autovehiculelor. Ele sunt diferențiate în funcție de puterea motorului: 5000 USD pentru un automobil, 12000 USD pentru o mașină de marime mare, 25000 USD pentru microbuze, remorci, mașini sport.

Conform spuselor dr. Fiscalu, noua taxă va avea un impact pozitiv enorm. Vom avea motive suplimentare de a reduce consumurile energetice. E păcat însă ca facem acest lucru numai în perspectiva secolului 21.

Unii economiști renumiți și-au manifestat scepticismul în legătură cu viabilitatea acestui proiect. Ei cred că vor apărea efecte adverse ca urmare a noii taxe pe căii-putere. Cu toate acestea este de așteptat ca noul proiect să fie sprijinit de Parlament, pentru că atinge două probleme de mare interes public: educația și conservarea energiei.

Răspundeți la următoarele întrebări :

- 1. Care este obiectivul social vizat, în mod prioritar, prin acest plan?**
- 2. Presupune cumva acest plan un conflict între diferite finalități sociale? Explicați.**
- 3. Explicați de ce ați vota pentru sau contra acestui plan, dacă ați fi pus în situația să o faceți, ca membru al Parlamentului, și ce modificări ați propune.**

SET- CARDURI DE SCHIMB

<p style="text-align: center;">1.</p> <p>Factorul principal care face ca o persoana sa fie bogata sau saraca este norocul.</p> <p style="text-align: center;">4.</p> <p>Daca o persoana are noroc si primeste o mostenire, ar trebui sa aiba dreptul sa-si pastreze mostenirea, fara sa fie obligat sa plateasca taxe, pentru ca taxele se justifica numai în cazul unor venituri câștigate.</p>	<p style="text-align: center;">2.</p> <p>Oricine vrea si este capabil sa munceasca mult poate ajunge în vârful piramidei sociale, indiferent de situatia familiala sau a veniturilor de care dispune.</p> <p style="text-align: center;">5.</p> <p>Comertul liber cu alte tari este esential pentru a mentine economia nationala puternica, bogata si competitiva.</p>	<p style="text-align: center;">3.</p> <p>Forta care împinge înainte capitalismul este concurenta, care îi obliga pe oameni sa fie competitivi si eficienti. De aceea, ar trebui introduse taxe de mostenire foarte mari, astfel încât si copiii celor bogati si sa suporte aceeasi presiune a concurentei, la fel ca oricine altcineva.</p> <p style="text-align: center;">6.</p> <p>Pentru a proteja locurile de munca si nivelul de trai al populatiei, statul ar trebui sa impuna taxe vamale mari, precum si cote la importuri, astfel încât produsele straine ieftine sa nu poata patrunde pe piata nationala.</p>
<p style="text-align: center;">7.</p> <p>Tuturor cetatenilor tarii, indiferent de veniturile pe care le realizeaza, ar trebui sa le fie asigurata asistenta medicala adecvata.</p>	<p style="text-align: center;">8.</p> <p>Asistenta medicala este la fel ca oricare alt bun sau serviciu, iar pretul la care va fi oferita si cantitatea în care va fi oferita ar trebui determinate pe piata libera. Daca statul încearca sa asigure asistenta medicala, pretul acesteia va creste, iar volumul serviciilor medicale va scadea.</p>	<p style="text-align: center;">9.</p> <p>Daca impunerea unei viteze maxime de 50 km/h va duce la salvarea fie si numai a unei singure vietii omenesti, atunci aceasta masura trebuie adoptata.</p>
<p style="text-align: center;">10.</p> <p>Statul n-ar trebui sa impuna limite de viteza pe autostrada. Daca oamenii vor sa-si riste viata circulând cu viteza mare, aceasta este treaba lor, nu a statului.</p>	<p style="text-align: center;">11.</p> <p>Statul ar trebui sa ia masuri severe împotriva celor care aplica lucratorilor tratamente discriminatorii în functie de rasa, sex sau vârsta.</p>	<p style="text-align: center;">12.</p> <p>Un întreprinzator ar trebui sa aiba dreptul de a concedia un lucrator în vârsta si de a angaja un altul tânar în locul lui daca, în urma acestei masuri, productivitatea creste.</p>

<p>13. Abuzul de medicamente este o povara pentru economia noastra si pentru sistemul asistentei medicale. De aceea, controlul strict al consumului de medicamente poate reduce cererea de servicii medicale si costurile sanatatii.</p>	<p>14. Banii statului nu ar trebui risipiti în încercarea de a controla consumul de medicamente prin masuri total ineficiente. Sa ne amintim de prohibitia din S.U.A. anilor '20.</p>	<p>15. Ar trebui adoptata o lege severa care sa protejeze mediul, astfel încât copiii si nepotii nostri sa se poata bucura de aer si apa curate si, atât oamenii, cât si animalele sa traiasca în siguranta.</p>
<p>16. Programele de protectie a mediului sunt, de cele mai multe ori, prost aplicate si duc la pierderea unor locuri de munca. Ele determina cresterea preturilor produselor pe care le cumparam.</p>	<p>17. Un impozit progresiv pe venit este cel mai corect impozit posibil: asigura statului venituri în functie de capacitatea de plata a oamenilor, fara sa puna vreo persoana în dific ultate.</p>	<p>18. Impozitul progresiv pe venit îi penalizeaza pe cei cu venituri mari si descurajeaza eforturile de a munci, de a economisi si investi si deci, dauneaza societatii.</p>
<p>19. Nu este corect sa se perceapa taxe de consum de la populatie. Acestea afecteaza îndeosebi persoanele cu venituri mici, care sunt taxate pentru fiecare dolar cheltuit.</p>	<p>20. Taxele de consum sunt cele mai corecte taxe posibile. Fiecare plateste acelasi procent când face cumparaturi.</p>	<p>21. Salariul minim ar trebui sa creasca, pentru ca o persoana nu poate trai cu un asemenea salariu, chiar daca munceste 40 de ore pe saptamâna.</p>
<p>22. Salariul minim genereaza somaj, pentru ca firmele îi vor pastra numai pe acei lucratori pe care îi apreciaza. În aceste conditii lucratorii mai putin productivi nu vor reusi sa câstige nici un fel de salariu.</p>	<p>23. Statul ar trebui sa impuna un pret scazut la benzina, astfel încât oamenii sa-si poata permite sa mearga la serviciu cu masina proprie.</p>	<p>24. Daca statul, din dorinta de a-i ajuta pe cei saraci, îi va obliga pe producatori sa-si vânda produsele la preturi mai mici decât pretul pietei, se va ajunge la lipsa bunurilor de pe piata, la cozi si piata neagra.</p>
<p>25. Oricine se uita la televizor constata ca se risipesc multe resurse pe reclame special concepute pentru a-i pacali pe oameni si a-i determina sa cumpere lucruri de care nu au nevoie. Tot ce se afirma într-o reclama ar trebui sa fie adevarat si verificabil.</p>	<p>26. În prezent, statul intervine prea mult în viata oamenilor. Statul ar trebui sa aiba grija de lucrurile importante si sa nu se preocupe de reclamele de la televizor.</p>	<p>27. Biletele cu suprapret la spectacole, la concerte sau la diferite evenimente sportive îi exploateaza pe consumatori. De aceea, ar trebui interzisa vânzarea lor.</p>

<p style="text-align: center;">28.</p> <p>Biletele cu suprapret la spectacole, la concerte sau la diferite evenimente sportive sunt avantajoase atât pentru cumparatori, cât și pentru vânzatori.</p>	<p style="text-align: center;">29.</p> <p>Este ridicol faptul ca unii oameni au salarii de milioane de dolari pe an, în timp ce altii nu câștiga nici macar banii necesari pentru a-si asigura minimul necesar traiului. Ar trebui sa existe o limita în ceea ce priveste câștigurile pe care le poate realiza o persoana.</p>	<p style="text-align: center;">30.</p> <p>Într-o economie de piata, unei persoane trebuie sa i se permita sa câștige cât poate ea de mult, fara nici un fel de restrictii din partea statului.</p>
<p style="text-align: center;">31.</p> <p>Traditional, baza economiei nationale a fost reprezentata de fermele mici, de familie. De aceea, ele ar trebui mentinute chiar daca pentru aceasta preturile produselor agricole ar trebui sa creasca peste nivelul de echilibru.</p>	<p style="text-align: center;">32.</p> <p>Avem înca prea multi oameni care sunt angajati în micile ferme ineficiente. Subventiile acordate de stat acestora ar trebuie eliminate, pentru a-i forta pe oameni sa se orienteze spre alte activitati.</p>	<p style="text-align: center;">33.</p> <p>În zilele noastre, marile companii sunt atât de puternice, încât pot impune orice pret vor. In industria automobilelor, în cea a petrolului, precum și în alte ramuri industriale importante, marile companii ar trebui sparte în firme mai mici, astfel încât sa functioneze concurenta si preturile sa scada.</p>
<p style="text-align: center;">34.</p> <p>Productia pe scara larga asigura un nivel ridicat de eficienta si reducerea preturilor. Companiile mari, eficiente nu ar trebui sanctionate pentru ca au succes.</p>		

FINALITATI SOCIALE MAJORE ALE SISTEMELOR ECONOMICE

LIBERTATEA ECONOMICA se refera la lucruri precum libertatea consumatorului de a decide cum își va cheltui venitul sau cât sa economiseasca, ori libertatea lucratorilor de a-si schimba locul de munca, de a se înscrie sau nu într-un sindicat, ori libertatea indivizilor de a initia unele afaceri sau de a abandona altele.

EFICIENTA ECONOMICA se refera la modul în care sunt alocate resursele de productie, tinându-se cont de costurile existente si de beneficiile obtinute.

ECHITATEA ECONOMICA se refera la sentimentul de corectitudine al oamenilor. Actiunile economice si masurile luate trebuie judecate si în functie de ceea ce oamenii cred ca este bine sau rau.

SECURITATEA ECONOMICA se refera la protectia împotriva riscurilor implicate de activitatea economica: accidente de munca, somaj, inflatie, falimente sau saracie.

CRESTEREA ECONOMICA se refera la cresterea productiei de bunuri si servicii într-o anumita perioada de timp. Cresterea economica se masoara prin cresterea PIB. Este considerata acceptabila o crestere anuala de 3-4%.